

บทที่ 6 ปัญหาชีวิตและแนวทางแก้ไขตามหลักศาสนา

ชีวิตทุกรูปทุกนามที่ปรากฏขึ้นมาไม่ว่าจะฐานะอะไร ล้วนมีปัญหาทั้งสิ้น สิ่งที่แตกต่างกัน ก็คือ ความยากง่ายมากน้อยของปัญหาเท่านั้น ในหนังสือ "ธรรมบูรณะชีวิต" – "พุทธจริยาเพื่อชีวิตที่ดีงาม" ท่านเจ้าคุณพระราชวรมuni (ประยุทธ์ ปัญโญ) ท่านได้ให้หลักไว้ดังนี้

บุคลที่ไม่ประมาทมัวเมานอกเป็นหาสของโลกและชีวิตอย่างที่เรียกว่า หลงโลก เมาชีวิต ก็ เพราะมีสติ รู้จักมอง รู้จักพิจารณา รู้จักวางแผนตัวเองใจต่อความจริงต่าง ๆ อันมีประจำอยู่กับโลกและชีวิตนั้น เป็นคติธรรมด้วย

ก. รู้หันโลกธรรม กือรู้จักพิจารณา รู้เท่าทัน ตั้งสติให้ถูกต้องต่อสภาวะอันหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอในชีวิตที่อยู่ท่ามกลางโลก ซึ่งเรียกว่า "โลกธรรม" (ธรรมชาติของโลก หรือ ความเป็นไปตามคติธรรมด้วยที่หมุนเวียนมาหากายโลก และช้าโลกก็หมุนเวียนตามมันไป)

โลกธรรม 8

ข้างขึ้นชม (อภิธรรม)

1. ได้ลาก
3. ได้ยศ
5. สรรเสริญ
7. สุข

ข้างขมขึ้น (อนิภธรรม)

2. เสื่อมลาก
4. เสื่อมยศ
6. นินทา
8. ทุกข์

โลกธรรม 8 นี้ จัดเป็น 2 ฝ่าย คือ มีขึ้นชม-นำบรรณนา-นำขอบใจ คนทั่วไปอย่างได้เรียกว่า **อภิธรรม** พวทนั่ง ที่ขึ้นชม ไม่นำบรรณนา ไม่นำขอบใจ คนทั่วไปเกลียดกลัวเรียกว่า **"อนิภธรรม"** พวทนั่ง

แต่จะขอบใจอย่างได้หรือไม่ก็ตาม โลกธรรมเหล่านี้ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้กับทุกคน ทั้งแก่บุคคลผู้ไม่มีการศึกษา และคริษ്ണสาภพผู้มีการศึกษา จะแตกต่างกันก็แต่ควรวางแผนใจและการปฏิบัติท่องสิงเหล่านี้เท่านั้น กล่าวคือ

1. บุดชน-ผู้ไม่มีการศึกษา ไม่รู้จักฝึกอบรมคน อ่านไม่เข้าใจ ไม่รู้เท่าทันความความ เป็นจริง ลุ่มหลงล้มตน ยินดียินร้ายคราวได้ก็หลงให้มัวเม้าหรือลำพอง จนเหลิงโลย คราวเสีย ก็หงอยละ เหี้ยหมกกำลังใจถึงกับคลั่มคลังไปปล่อยให้โลกธรรมเข้าครอบงำยำใจ พูดเรื่อยไป ไม่พ้นจากทุกข์โศก

2. ส่วนผู้มีการศึกษา - เป็นอริยสาวก รู้จักพิจารณา รู้เท่าทันความความเป็นจริงว่า สิ่ง เหล่านี้ไม่瓦ะ ไร่ก็ตามที่เกิดขึ้นแก่ตนล้วนไม่เที่ยงคงหนน ไม่สมบูรณ์ มีความแปรปรวนได้เป็น ธรรมชาติจึงไม่หลงให้มัวเม้าเคลิบเคลิ้มไปตามอภินิหารมณี ไม่ขุ่นมัวหม่นหมองคลั่มคลังไป เพราะ อนิยมธรรมญ มีสติคำงอยู่ได้ วางตัววางใจพอค ไม่เหลิงในสุข ไม่ถูกทุกข์ทุบตี

- อัญญาณินิบาท อังคตตรนิกาย 23/96/159

ยามบุญมากากไก่ กล้ายเป็นแหงส

ยามบุญลง แหงสเป็นกาน่าฉงน

(อุทานธรรมของ ศจ.ประดิษฐ์)

๗. ไม่มองข้ามเหวทูต

คำว่า "เหวทูต" คือ สื้อแจ้งข่าวของยมเหพหรือตัวแทนของพญาไม่มองข้าม เหวทูต คือ รู้จักมอง รู้จักพิจารณาสภาวะที่ปรากฏอยู่เสมอในหมู่มนุษย์ อันเป็นลักษณะเดือนใจ ให้ระลึกถึงคติธรรมชาติของชีวิตที่ไม่ควรมัวเม้า ซึ่งเรียกว่า "เหวทูต" มี ๕ อย่าง คือ

1. เด็กอ่อน เมื่อเห็นเด็กอ่อนก็ให้พิจารณาว่า คนเราเกิดมาเป็นอย่างนี้ เพียงเท่านี้
2. คนแก่ เมื่อเห็นคนแก่ให้คิดพิจารณาว่า คนเราหากถ้ามีชีวิตยืนยาวต่อไปก็ต้อง ประสบกับภาวะอย่างนี้

3. คนเจ็บ เมื่อเห็นคนเจ็บให้พิจารณาว่า เราทุกคนมีโอกาสที่ประสบเข้าด้วยกัน ทั้งนั้น

4. คนต้องโทษ เมื่อเห็นคนต้องโทษหรือนักโทษ ก็ให้พิจารณาว่า อันกรรมชั่วนั้น ไม่ต้องรอให้ถึงตาย แม้มชีวิตก็เดือดร้อนเป็นทุกข์

5. คนตาย เมื่อพบคนตายก็พิจารณาว่า ความตายนั้นทุกคนมีโอกาสที่จะพบได้เสมอ ไม่มีใครหนีพ้น และกำหนดไม่ได้ว่าที่ไหน เมื่อใด

ค. คำนึงถึงสุครแห่งชีวิต แม้ไม่ใช่เวลาที่มองเห็นเทวทูต ก็ควรพิจารณาอยู่เสมอ
ตามหลักเรียกว่า อภิญญาเวกข์ (สิงห์ทุกคนควรหัดพิจารณาเนื่อง ฯ) ๕ ประการ คือ

1. ควรพิจารณาเนื่อง ฯ ว่า เรา มีความแก่ เป็นธรรมชาตा ไม่ล่วงพันความแก่ไปได้ (ชาธิมตา)

2. ควรพิจารณาเนื่อง ฯ ว่า เรา มีความเจ็บป่วย เป็นธรรมชาตा ไม่ล่วงพันความเจ็บป่วยได้ (พยาธิมตา)

3. ควรพิจารณาเนื่อง ฯ ว่า เรา มีความตาย เป็นธรรมชาตा ไม่ล่วงพันความตายไปได้ (มรณิมตา)

4. ควรพิจารณาเนื่อง ฯ ว่า เรา จะต้อง พลัดพราก ของรักของชอบ ใจไปทั้งสิ้น (ปิยวินาภวตา)

5. ควรพิจารณาเนื่อง ฯ ว่า เรา มีกรรม เป็นของตน เรา ทำกรรมให้ไว้ดีก็ตาม ชั่วก็ตาม เรา จักต้อง เป็นทายาทของกรรมนั้น (กัมมัสสกตา)

เมื่อพิจารณาอยู่อย่างนี้ เสมอ ก็จะช่วยป้องกันความมั่วเมາ ในความเป็นเห็นผู้มีส่วนใน ทรัพย์สมบัติ และในชีวิต เป็นต้น บรรเทาความลุ่มหลง ความถือมั่นยึดติด และป้องกันการทำทุจริต ทำให้เรื่องขวนขวย ทำแต่สิ่งที่ดี งาม เป็นประโยชน์

อ.บ.ป.ส. 22/57/81

ง. หัวบังสุกุลตัวเอง

1. เมื่อได้กิจกรรมที่เรามีโอกาสไปในงานอวมงคล (เกี่ยวกับอาบน้ำศพ สวดศพ เพาศพ และทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย) ควรถือโอกาสพิจารณาตัวเอง ไปด้วย อีกอย่างหนึ่ง สิ่งที่เราเห็นบ่อยๆ ที่ศาลาสวดอภิธรรม พระสงฆ์ ๔ รูป ท่านจะใช้ตาลปัตรบังหน้า ข้อความในตาลปัตร มีข้อความเตือนสติ และคล้องจองจำง่ายๆ ว่า "ไปไม่กลับ - กลับไม่คืน - พื้นไม่มี - หนีไม่พัน"

2. ในคราวที่พระซักผ้าบังสุกุลหน้าศพนั้น ถ้าเราเข้าใจในภาษาบาลีนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อชีวิตมาก เรามาพิจารณาดูกำพลจากบาลีเป็นไทย

ອນຈົາ ວຕ ສຸງຂາຮາ	ສັງຫຼັກທີ່ຫລາຍໄຟ່ເຫັນຫນວ
ອຸປະກາຫຍອມນຸມໃນ	ມີຄວາມເກີດແລະດັບໄປເປັນອຣມຄາ
ອຸປະບຸຊື່ຕຸວາ ນິຮຸ່ພຸນຕີ	ຄຣນເກີດແລ້ວຍ່ອມດັບສູງໄປ
ເຕສີ ວົບສົມ ສູໂຂ	ກາຮັດເຂົ້າໄປຮ່າງບັນສັງຫຼັກແລ່ລ່ານັ້ນ ໄດ້ຈຶ່ງອູ້ເປັນສຸຂ

3. ໃນພຶສາມຫາບນັ້ນ ເນື້ອຂັກບັນສຸກຸລຄົງແຮກກັບຮູບທຸນ ພຣະທ່ານຈະສວດ ອນຈົາ ວຕ ສຸງຂາຮາ (ດັ່ງກ່າວແລ້ວຂ້າງຕົ້ນ) ແປລວ່າຕາຍ

ທີ່ນີ້ກັບຫວ່າທຸນມາຫາງໝາ (ກັບນາມເປັນຫວ່າທຸນ) ແປລວ່າ ເກີດໃໝ່ ຕາມຖານວິສັງສາຮວັງ
ຕອນນີ້ພຣະທ່ານຈະສວດຄາດາອີກຄາດາໜຶ່ງວ່າ "ບັນສຸກຸລເປັນ"

"ອຈິ່ງ ວຕ ດາໂຍ	ກາຍນີ້ມີນານພອ
ປຽວ ອົບເສັ່ສົ່ຕີ	ຈັກນອນທັບເຊື່ງແຜ່ນຄືນ
ឧໜໍໂທ ອເປົວວຸ່ມາໂລ	ເມື່ອວິຫຼຸງຍາລີໄປປຣາສແລ້ວ
ນິຮຸ່ພຸນຕີ ກລື້ຕົ້ນ	ຍ່ອມເປັນເສົ່ວອນທອນໄຟ-ທ່ອນຟື່ນ ທໍ່ໄວ້ປະໂຍ່ນ

ຕັວຢ່າງ ຂ້ອງ ກ. ໂຄງຮຽນ

1. ເຈົ້າຄຸນຮຽນຮາມານີຕ (ຮມມວິຕກຸໂກ ກິກຸຊູ)

ນາຍຕໍ່າງ ດ ເນື້ອໃຫ້ ໄດ້ເຂົ້າໃນໜັງສື່ວິດ "ປທເຮືອນຂີວິດ" ວ່າ "ເນື້ອທ່ານ
ເດີນເຂົ້າປະຕູວັດເທັກຣິນທີ່ ຕ້ານໂຮງເຮືອນ ມອງຄູຫາງຂ້າຍມື້ອ ຈະເຫັນຄົນການກຳລັງຕົກແຕ່ງສາລ
ຮູບພາບ ຂຶ່ງທາງວັດຈະປະຕິຍໍາຮູນຮູບທຸລ່ອຂອງພຣະກິກຸຊູ "ເຈົ້າຄຸນຮາ (ຮມມວິຕກຸໂກ)" ທີ່ນີ້ຈະເປັນປູ້ນິຍື-
ສັດາອັນສັກຄືສິ່ງທີ່ອີກແຫ່ງໜຶ່ງຂອງປະເທດໄທ

ເຫດໃຫ້ເຈົ້າຄຸນຮາ ຂຶ່ງເປັນນຸ່ມຍ່ອຍ່າງເຮົາທ່ານ ຈຶ່ງລາຍເປັນປູ້ນິຍືບຸກຄລຈນລູກສິ່ງ
ຄຸກຫາ ແລະທາງວັດດຶງກັບສ້າງສາລປະຕິຍໍາຮູນຮູບຂອງທ່ານໄວ້ສັກກະຮະໜ້ວກາລນານ ທັງນີ້ ເພຣະ

1. ທ່ານເປັນຜູ້ມີຄວາມກົດໝູກົດເວົ້ອຍ່າງເຫັນວ່າ ຫາຜູ້ເສັມໄດ້ຍາກ ອື່ອຂະຫົມທີ່ຢັງ
ເປັນຄຸທັສົນ ທ່ານໄດ້ເປັນມາດເລີກໃກລໍຊື່ພຣະນາທສມເຕີຈພຣະນົງຖຸງເກົ່າຈັກອູ້ທັງຫຸດທີ່ 6

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร เจ้าคุณฯ ก็ได้ขออภัยไม่สืบ
ตลอดชีวิต แม้พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จะมีรับสั่งให้ท่านรับราชการต่อไปก็ตาม

ดังนั้น ทุกวันที่ 25 พฤษภาคม อันเป็นวันที่รัชกาลที่ 6 ทรงพระชนม์ ท่านจะอด
อาหารหนึ่งวัน น้อมจิตอุทิศถวายบุญกุศลแด่พระองค์ท่าน ทำเช่นนี้ทุกปีไม่ได้ขาด

2. ท่านเจ้าคุณฯ มิได้หลงใหลในลักษณะ ทั้งๆ ที่ท่านได้เป็นพระยาพาณหง
ศ์ตั้งแต่อายุ 28 ปี แค่ก็มิได้เทื่อเหมือนวันที่พระราชนายแพทย์มกุฎ ข้าราชการสูงอายุ
คนหนึ่งพูดขึ้นว่า "ทำไมเด็กคนนี้ถึงมาได้สัมภาษณ์กับเราด้วย" พ่อท่านได้ยินเข้าก็เข้าไป
กราบแล้วเรียนว่า "คุณลุงครับ กระพนนะไม่อยากได้เลยแต่ท่านให้แล้วผมจะไปขัดพระบรมราช-
โองการได้อย่างไร"

3. ท่านเป็นคนทำอะไรทำจริง จะเรียนอะไรก็เพียรจนมีความรู้จริง อย่างเช่น
ตอนท่านเป็นพนักงานถวายอยู่งานนวัตรัชกาลที่ 6 ท่านก็ไปเรียนวิชานวด จนถวายอยู่งานได้ถูก
ต้องเป็นที่พูดหรือ

คุณความดีของท่านมีเป็นเอกประการ จนกล่าวเป็นความศักดิ์สิทธิ์ ข้าพเจ้า
เอง (นายคำรา ณ เมืองใต้) ยกมือไหว้รำลึกถึงบริสุทธิ์คุณของท่านทุกคืน ก็ปรากฏว่าทำให้ชีวิต
เกิดความเจริญสวัสดิ์

2. หมายเหตุราย

นายคำรา ณ เมืองใต้ เล่าไว้ในหนังสือ "บทเรียนชีวิต" อีกเรื่องหนึ่งว่า "วัน
หนึ่งไปในงานมานะกิจศพ ลูกชายของเพื่อนที่วัดองค์ราษฎร์ ได้พบเจ้าภาพและเพื่อนผู้งดงามคน
แล้วก็เลยสนใจบรรยายให้ตามกันถึงว่า ผู้ชายนั้นตายเพราเหตุใด อายุเท่าใด

ก็ได้ทราบว่าอายุจวน 40 ปี ส่วนสาเหตุที่ถึงแก่กรรมนั้น ไม่ใช่โรคภัยอันใด ที่
แปลกและออกจะน่าศรั้วักคือ เขาตายเพราถูกกลอตเตอร์ที่หนึ่ง เป็นเงินถึงล้านห้าแสนบาท
(สมัยโน้น) เมื่อเขายกกลอตเตอร์ดังนั้นเขาก็เริ่มทำความสุข สิ่งที่เขาเชื่อว่าความสุขมา
ให้นั้นก็คือการค้มเหล้า ค้มເອຈາຈັງເອຈັງ และเขาก็มีความสุขมากเสียด้วยครห້າມປຣມກີໄມ່ພັງ
เขาว่าเขาก็ทำให้หนึ่งเมื่อรวยแล้วก็ต้องหาความสุขให้เต็มที่ เขายังคงใช้เงิน หาความสุขคົ່ນ
เหล้าและความสุขอื่น ๆ ที่ไปกับเหล้า

ต่อมาไม่นาน เขาก็เป็นโรคเกี่ยวกับไต หมอบอกให้หยุดเหล้าเขาก็ไม่ยอมหยุด
จนในที่สุดก็ถึงแก่ความตาย เพราะการดื่มอย่างไม่หยุดยั่งนั้นเอง เมื่อตายแล้วปรากฏว่ามีเงิน
เหลืออยู่สี่แสนบาทเท่านั้น (จนกว่าจะตายผลประโยชน์เงินซึ่งเหลือกินหมดไปหนึ่งล้านบาท)

นี่คือความพยายามมีเงินซื้อ เนื่องจากมันเป็นภัยสำหรับคนที่ไม่รู้จักหรือเดชของ
มัน (สุภาษิต เงินเป็นทาสที่ดี แต่เป็นนายที่เลว)

คนที่ถูกกลอตเตอร์ที่หนึ่งเล้าตายแบบนี้มีหลายคนอยู่โดยรู้จักคนหนึ่งถูกกลอตเตอร์ที่หนึ่ง
เหมือนกัน คนนั้นเข้าหาความสุขหลายอย่าง คือเหล้า ผู้หญิง การพนัน และก็หมดเนือหมดตัว แต่
เขายังไม่ตาย เพราะยากจนอยู่อีกหลายปี โครงการก็สมน้ำหน้า

3. สาระของเรื่องร่างอยู่ไหน? (จากพระธรรมบทภาค 8)

พระพุทธองค์ได้ตรัสถึงพระนางเชมา อัครมเหสีของพระเจ้าพิมพิสาร พระนางเป็น
สตรีที่มีความสุขงามมาก แต่ไม่เคยเส็จไปที่วัดเพื่อทรงฟังธรรมจากพระพุทธเจ้าทั้งๆ ที่พระ
วิหารเวพุ่วันก็อยู่ใกล้ๆ พระราชนิเวศน์

เหตุที่พระนางไม่ไปพระวิหารเพื่อทรงสัมชธรรมดังกล่าวก็เพราะพระนางได้ยินช่าว
ว่า "พระบรมศาสดามักจะตรัสรถำหนินิโ吒ของร่างกาย"

พระราชาพิมพิสาร (ทรงบรรลุสุคติแล้ว) ทรงรู้ว่าพระมเหสีหลังให้ในเรื่องร่าง
และลิ้งสุข ฯ งาม ฯ ต่าง ฯ จึงรับสั่งให้บรรดาภิเษกแต่งเพลงร้องสรรเสริญวัดเวพุ่วัน แล้วให้มามา
ขับขานหน้าพระตำหนักเมื่อพระนางเชมาสัมผัสเข้าจึงรับสั่งถ้าพากันกรรง ก็ทรงทราบว่าหมายถึง
พระราชนิโ吒ของเวพุ่วัน จึงทรงพระประสัมพันธ์เส็จไปพระวิหารเวพุ่วัน

พระบรมศาสดา ทรงทราบการเส็จมาของพระนางเชมา ก่อนที่พระนางจะประทับ
นั่งฟังธรรมเทศนาร่วมกับพุทธบริษัทที่นี่ พระองค์จึงนิรนามสาวสุวณางหนึ่งยืนถวายงานพัดอยู่ข้างๆ
พระองค์ "เออเข้าพูดกันว่าพระบรมศาสดาคำทำนิโ吒ของรูปสวย ฯ" พระนางเส็จเข้าไปพร้อม
กับทรงรำพึง "ก็ผู้หญิงสาวสวยคนนี้ยืนพัดอยู่ข้างๆ พระองค์ พูดถึงความสาวความสวยแล้วเรา
สัญญานี้ไม่ได้ ผูงชนถ้าจะกล่าวคุ้มพระพุทธองค์ด้วยคำเท็จ" พระนางเส็จเข้าไปยังที่ประทับ
พระเนตรจ้องไปยังหญิงสาวสวยคนนั้น โดยไม่ได้ฟังเสียงของพระบรมศาสดาแต่อย่างใด พระ-
บรมศาสดาทรงทราบว่าพระนางทรงมีความสนใจเฉพาะความงามของเรื่องร่างหญิงสาวที่พระองค์

นิรนิตไว้เท่านั้น จึงทรงเปลี่ยนแปลงเรื่องร่างของสาวนิรมิต จากวัยสาวเป็นวัย-แก่-เจ็บ-ตาย ในที่สุดเหลือเพียงกองกระดูก

พระนางผู้ทรงเฝ้ามองอย่างใจจดใจจ่อ เมื่อเห็นความเปลี่ยนแปลงเข่นนั้นจึงคำริว่า "โอ รูปงามขนาดนี้เพียงครู่เดียวสินธุไปเสียแล้ว สาระของรูปนี้ไม่มีเลยหนอ" พระพุทธองค์ทรงตรัจดูวารจิตของพระมหาสัมมาโพธิ์แล้วจึงทรงรับสั่งว่า "เชما เอօคิดว่า รูปร่างนั้นมีสาระอยู่หรือ? เอօจดภูรปีหาสาระมิได้ในบัณฑิต"

ครั้นแล้วพระพุทธองค์ก็ได้ตรัสสอนว่า "เชما เอօจดภูรร่างอันอาดูร ไม่สะอาด เน่า ให้ลองข้างบน ให้ลงข้างล่าง ที่คนเง่へela ประถานายิ่งนัก"

เมื่อฟังจบพุทธภาษิตนี้ พระนางเชมาพิจารณาตามธรรมเทศนา ก็ได้บรรลุโสดาบัน

4. การนิทา-สรรเสริญ (ธรรมบท ภาค 6)

พระบรมศาสดาประทับอยู่พระเขตวันมหาวิหาร ได้โปรดถึงอุบาสกคนหนึ่งชื่อ อคุล โดยอุบาสกคนนี้เป็นชาวกรุงสาวัตถี มีพรรคพากมาก วันหนึ่งบรรยายจะพังทเศน จึงแวงไปหาพระเครวตเกระ พากันมั่สการแล้วกันส่งบอยู่

ท่านพระเครวตเกระท่านเป็นพระถือธุดงค์วัตร ท่านนั่งส่งบอยู่ (และอุบาสกเหล่านั้นก็ไม่ได้เรียนถึงวัตถุประสงค์ใด ๆ ให้ท่านทราบ จึงต่างคนต่างนั่ง)

ดังนั้น พากเข้าจึงໂกรธ พลางทำหนีว่า "พระเครวตองค์นั่งนิ่งเงียบไม่พูดอะไรเลย"

อคุลอุบาสก และคณะจึงพากันไปพบพระสารีบุตรอัครสาวกผู้เลิศทางปัญญา "พากท่านนามีความประสงค์อะไรอุบาสก?" พระสารีบุตรทักขึ้นก่อน "ท่านขอรับ เมื่อสักครู่พากกรรมแวงไปหาพระเครวตเกระ เพื่อประสงค์จะพังทเศน ท่านกลับไม่พูดอะไรเลย จึงໂกรธแล้วมาพบท่านที่นี่ ขอท่านได้โปรดแสดงธรรมแก่พากกรรมเด็ก"

เมื่อพระสารีบุตรได้รู้ว่าคุณพระสัมมาโพธิ์เข่นนั้น ท่านจึงแสดงเรื่อง "อภิธรรม" ให้ฟังอย่างละเอียด เมื่อเห็นพระเครวตแสดงอภิธรรมอย่างละเอียดเข่นนั้น อคุลอุบาสกและคณะไม่พอใจจึงลุกขึ้นหนีไปพลางนิทาว่า "อภิธรรมนั้นเป็นเรื่องละเอียดสุขุมล้มลิกยิ่งนัก พระเครวตองค์นั้นนำมาแสดงเสียดายรา พากเราไม่ประสงค์จะฟังอภิธรรมแล้ว"

แล้วพากษากันไปหาพระอานนท์และ ผู้เป็นพุทธอุปฐาก เมื่อพระเดรากล่าวทักทายแล้ว พากษากันเรียนท่านว่า "ท่านขอรับ เมื่อก็พากกรรมมาเข้าไปหาพระเรวตะเพื่อฟังเทศน์ท่านกลับนิ่งเฉย จึงໂกรธห่านแล้วพากันไปพบพระสารีบุตร ท่านกลับแสดงอภิธรรมที่มีอรรถสุขุมลุ่มลึก เสียงยามีเสียงภาษา พากกรรมจึงໂกรธห่าน แล้วพากันมาพบพระคุณท่านที่นี่ ขอท่านได้โปรดแสดงธรรมแก่พากกรรมเถิด"

ดังนั้น พระอานนท์จึงได้แสดงธรรมให้พากษาฟัง เพียงนิดหน่อยเท่านั้น

จากการที่ได้ฟังเทศน์ที่นี่ ของพระอานนท์ทำให้พากษาໂกรธ นมัสการแล้ว หนึ่งไปเฝ้าพระบรมศาสดาที่พระเชตวันมหาวิหาร

พากษาได้นำเรื่องราวที่ได้ไปพบพระเคราะ ๓ องค์กราบหูลพระพุทธองค์ฯ จึงตรัสกับอุนาสกเหล่านั้นว่า

"อุดล การนินทาหรือสรรเสริญเป็นเรื่องเก่า มิใช่เพิ่งจะเกิดในวันนี้ คนหั้งหลายย่อมนินทาคนนั่งนิ่งบ้าง นินทาคนพูดมากบ้าง นินทาคนพูดน้อยบ้าง คนผู้ไม่ถูกนินทาเลย ไม่มีในโลก คนผู้ถูกนินทาหรือสรรเสริญโดยผ่ายเดียวไม่ได้มั่ว จักไม่มี และไม่มีในบัน្ត"

วัญญชันไคร์ครวญแล้ว สรรเสริญผู้ใดซึ่งมีความประพฤติ (ดี) ไม่ขาดสาย มีัญญาดังนี้ด้วยบัญญາและกีล ไคร์เล่าจะมาตีเตียนผู้นั้น ผู้เป็นดังแห่งหองชนมพุทธ ถึงเทพพรหมกิริยารสีรุ้งเข้า"

5. ผลครึ่งหลวงวิจิตรวาทการ

เมื่อครั้งสังค渭มเอเชียบูรพาสืบสุดลง ผลครึ่งหลวงวิจิตรวาทการ ต้องถูกจับฐานอาชญากรรมสังค渭มและถูกคุณบังอยู่หลายเดือน หงในประเทศไทยนั่นและประเทศไทย ในที่สุดก็ถูกบังคับให้ออกจากราชการเพื่อประโยชน์แก่การคำนิมนโนบายรัฐบาลภายหลังสังค渭ม ผลครึ่งหลวงวิจิตรวาทการ ได้บันทึกความทรงจำไว้ว่า

"ตัวข้าพเจ้าก็เพิงมารู้ความหมายแห่งคำว่า "แควิชาช่วยกายจนวายประณ" ในบัน្តปลายแห่งชีวิต ในคราวประสมรสุมอันร้ายแรง วิชาได้ช่วยดับทุกข์และทำใจให้สบาย"

"ความรักและสนใจในทางวิชาการข่วยให้ลืมเรื่องร้าย หรือทุกข์ร้อนในขณะต้อง

ขังด้วยข้อหาฐานอาชญากรสังคม เนื้อที่เพียงสองตารางเมตรในห้องขังได้กล้ายเป็นอาณาจักร อันใหญ่กว่าห้องขังสำหรับข้าพเจ้าที่ใช้เวลาหังหนดในห้องขังเขียนตำราไว้ยากร์กษาผู้รังเศล อย่างพิศดารเล่มหนึ่ง"

"การใช้วิชาการและทำงานทางวิชาการ ทำให้เวลาในกรงขังได้ผ่านไปอย่างไม่มีความทุกข์ ความเดือดร้อนและตราบใดที่โลกยังอนุญาตให้ข้าพเจ้าเขียนหนังสือได้ ใจจะเอาข้าพเจ้าไปไว้ที่ไหนก็ได้"

"นี้คือวิชาช่วยตัวเอง ไม่ใช่ช่วยเฉพาะในการสร้างตัวสร้างอนาคต แต่ช่วยตลอดถึงการดับทุกภัยร้อน ทำความสบายนี้ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะอย่างไร วิชาเป็นเพื่อนดียิ่งกว่าชนิดไหน ๆ ... ถ้าเป็นยามปกติก็ไม่มีอะไรให้ความสุขสนุกสนานเท่ากับการค้นคว้าและใช้วิชา... การได้พบหลักหรือความรู้ที่ไม่เคยรู้ การได้เผยแพร่ความรู้ที่คนหาได้เป็นลางผลที่ทำความอึมอิบ และพอใจ... งานที่เราทำได้อย่างเพลิดเพลินโดยไม่เบื่อหน่าย คือ งาน-การประพันธ์-การเขียนตำรา-การสอน-การบรรยาย อย่างไรก็ตาม ที่เป็นงานที่ให้ความสุขสนุกสนานอย่างยิ่งอยู่เสมอ"

"คำโบราณที่ว่า ความรู้ทั่วทั่วเอาตัวไม่รอด นั้นจะเป็นความจริงหรือไม่ก็สุดแต่จะแปลความหมายของคำว่า "เอาตัวไม่รอด" ไปในทางใด ถ้าคำว่าเอาตัวไม่รอด หมายความไปในทางที่ให้ความสุขใจไม่ว่าจะอยู่ในฐานะอย่างไรแล้วคำที่กล่าวนั้นผิด

ขอให้ความรู้ทั่วทั่วจริง เราถึงจะเอาตัวรอด คือแสวงหาความสุขสบายนี้ให้แก่ตัวเองได้เสมอ

6. สอ เศรษฐบุตร

สอ เศรษฐบุตร B.SC. (HONS) F.G.S. นักเรียนทุนคิงส์โกลาชีพ ผู้ได้รับปริญญาเกียรตินิยมทางธรรมวิทยา และวิศวกรรมเมืองแร่คุณแรกของเมืองไทย ผู้ซึ่งแทนที่จะทำงานเกี่ยวกับการเหมืองแร่กลับไปรับราชการใกล้ชิดเบื้องพระยุคลบาท ในตำแหน่งเจ้ากรมราชเลขาธิการในราชสำนักของพระบาทสมเด็จพระปรมเกล้าเจ้าอยู่หัว จนได้พระราชทานยศและบรรดาศักดิ์เป็นเสนาโพธิหลวงมหาลักษณ์ไว้

การที่ท่านมิได้ใช้ราชที่นามก็ เพราะถูกตัดออก และบรรดาศักดิ์ล้วนในระหว่างต้อง^๑
โภชการเมือง สอ เศรษฐบุตรผู้นี้เป็นหัวหน้าแห่งราชบูรพาจักร รัฐมนตรี นักการเมือง นักหนังสือพิมพ์ และ
นักวิชาการผู้ยิ่งใหญ่

ในชีวิตจริงของ สอ เศรษฐบุตร ก็อาจกล่าวได้ว่าได้แบ่งออกเป็น ๓ ส่วน กล่าวคือ^๒
สอ เศรษฐบุตร ได้ถึงแก่นิจกรรม เมื่ออายุ ๖๐ ปีเศษ

ดังนั้น ชีวิตส่วนแรก คือตั้งแต่เด็กจนอายุ ๒๓ ปี เป็นปีที่เรียนสำเร็จปริญญาลับ^๓
มาเมืองไทย จึงเป็นระยะเวลาแห่งการเก็บหาเครื่องมือ อันได้แก่การศึกษาหาความรู้เพื่อใช้การ
ในอีกสองส่วนของชีวิต

ชีวิตในส่วนที่สอง คือตั้งแต่อายุ ๒๓-๔๖ ปีนั้น สอ เศรษฐบุตร ขณะที่เขียนจดหมาย^๔
คงคิดไม่ถึงว่าชีวิตของตนจะถูกกระแสแห่งชาติกรรมโยนขึ้นโยนลงกลับไปกลับมา ให้ขึ้นสูงสุดและ
ลงต่ำสุดถึงเพียงนี้

เขาได้เป็นเจ้ากรมราชเลขาธิการผู้โอดอ่าหูหารอย่างยิ่ง ในราชสำนักของพระ-
บาทสมเด็จพระปากเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้รับพระราชทานยศและบรรดาศักดิ์เป็นรองเสนาคมหลวง
มหาสิทธิโวหารในช่วงระยะเวลาเพียงสองปีหลังจากได้เข้ารับราชการ ความหวังในอนาคตขณะ
นั้นจะได้รับบรรดาศักดิ์เจ้าพระยาอย่างแน่นอนได้ชัด ๆ อันดับต่อไปคือ พระยาศรีสุนทรโวหารแต่แล้วใน
ช่วงเวลาเพียง ๗ ปี ภาคันสดใสและอนาคตอันรุ่งโรจน์ก็พลันดับลง

เมื่อเขากลับในข้อหาเป็นกบฏร่วมกับพระองค์บวรเดช และถูกศาลพิพากษาจำคุก
ตลอดชีวิตร่วมกับกบฏ และบรรดาศักดิ์ล้วน เมื่ออายุเพียง ๒๙ ปีเศษเท่านั้น เขายังกลับมาเป็น^๕
นักโภชการเมือง ผู้ถูกคุมขังอยู่ในคุกบางขวางและถูกกลั่นแกล้งด้วยการปล่อยເກະຕະรุเตา และ
ເກະເຕ່າອันเป็นคงมาลาเรีย เพื่อให้ตายด้วยความอดอยากมากแค้นขนาดทั้งยาและอาหาร ซึ่งยัง^๖
ถูกคุกคามจากผู้คุม และนักโภชสามัญต้องทำงานหนักเยี่ยงกุลี จนเขาระบุเรียบร้อยร้าย^๗
แรงແຫບເຂົວໃຈໃນเวลาถึง ๑๑ ปี

แต่ในระหว่างที่ถูกคุมขังอยู่นั้น สอ เศรษฐบุตร มิได้ท้อต่อความทุกข์ หรือปล่อยเวลาใน
ชีวิตให้ล่วงเลยไปโดยเปล่าประโยชน์ เขายังได้เขียน "ปaganukromangkut - Thailand" ชื่อใหญ่ที่สุด
และดีเด่นที่สุดในปัจจุบัน งานทำบทานุกรรมนี้ "สอ เศรษฐบุตร" ถือว่าเป็นงานแห่งชีวิต อันนำ
ชื่อเสียง เกียรติคุณ และรายได้มาสู่ตนและครอบครัวในบ้านปลาย

หลังจากได้รับพระราชทานอภัยโทษแล้ว สอ เศรษฐบุตรก็มิได้เข้าศึกษา หากกระโดดเข้าสู่การเมืองอีกด้วยการสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรจังหวัดอนุรี พร้อม ๆ กับเป็นผู้อำนวยการหนังสือพิมพ์ศรีกรุง และบรรณาธิการผู้ริเริ่มออกหนังสือ Liberty อันเป็นหนังสือพิมพ์รายวันภาษาอังกฤษ

อย่างไรก็ตาม เมื่อว่าชีวิตจะประสบกับความสุขความสำเร็จอย่างรุ่งโรจน์ หรือความทุกข์ยากแสนสาหัส ลิงหนึ่งที่ สอ เศรษฐบุตร ยึดมั่นก็คือ ความชื่อสัตย์สุจริตคือคนของ ต่อหน้าที่การทำงาน และคือวิชาการของตน เรื่องเอกสารเอกสาร พร้อม ณ ตลาด เพื่อนของเขาก็ได้เขียนถึง สอ เศรษฐบุตรว่า "ดูนะ สอ เศรษฐบุตร เป็นคนจริง เป็นสุภาพบุรุษที่แท้จริง เป็นหลักของครอบครัวของอนุชนของบ้านเมือง ซึ่งจะหาบุคคลที่เพียบพร้อมด้วยคุณลักษณะ ขั้นนี้ได้ยากยิ่งในสมัยนี้"

(จากบทนำบางตอนของชีวิต "สอ เศรษฐบุตร" โดย "พิมพ์วัลคุร เศรษฐบุตร")
(บางตอนในบทที่ 5)

อย่างไรก็ตาม สอ เศรษฐบุตร เริ่มสำนึกร่ว่า เขาคงจะต้องอยู่ในคุกเป็นเวลานานปี คนหนุ่มซึ่งมีอายุเพียง 30 ปี และได้รับการศึกษามาอย่างดีเยี่ยม ไม่สมควรที่จะปล่อยเวลาให้ล่วงเลยไปโดยเปล่าประโยชน์ เขายังคงเรื่องการเขียนหนังสือ และในบรรดาตระศัสดาหนังสือของโลกนี้ หนังสือที่ขายดีมากที่สุดก็คือ Dictionary รองลงมาเป็นอันดับสองคือคำทำนาย ที่สอ เศรษฐบุตร จึงตัดสินใจที่จะทำหนังสือ เพื่อหารายได้เลี้ยงมาตราและน้อง ๆ ทั้งเพื่อให้เป็น "งานแห่งชีวิต" อันจะนำชื่อเสียงและรายได้มาสู่ตนเอง และครอบครัว เมื่อพ้นจากที่คุกขัง

สอ เศรษฐบุตร ได้เขียนถึงคุณแม่ท่านว่า "ท่าน ฯ ที่ครอบครัวของพวากบฏกำลังถูกเหยียดหยามโดยรัฐบาล ประชาชน และหนังสือพิมพ์แต่เมื่อไม่ปริปากว่าข้าพเจ้าทำชั่ว แทนที่แม่จะร้องไห้ แม่กลับยืนด้วยความภูมิใจ เมื่อข้าพเจ้าถูกตัดสินจำคุกตลอดชีวิต แม่ลองใจตัวเองและลูก ๆ ว่า คนมีความชื่อสัตย์และกตัญญูตัวที่ยอมตนน้ำไม่ไหลตกไฟไม่ไหม้

แม่จะตอกน้ำไม่ไหล เราก็เบียกจนสัน แม่จะตอกไฟไม่ไหม้ เราก็เกรียมจนกรอบ เราก็ต้องขายสมบัติทุกอย่างนับตั้งแต่ หุ้นเบียร์ กรมธรรม์ประกันชีวิต รถยนต์ใบจันถึงพิมพ์คิด ข้าพเจ้าจะเป็นต้องต่อสู้เพื่อครอบครัว ในที่สุดข้าพเจ้าก็ตัดสินใจที่จะทำหนังสือเพื่อหาเงินจนเลือครอบครัว

ในระหว่างที่ปีทานุกรมยังไม่เสร็จ ข้าพเจ้าก็จะเขียนหนังสือให้บางกอกไทยไปพลาส ตลอดเวลา
แม่ลักษณะส่งเสียงให้ข้าพเจ้าได้อยู่กินดี เมื่อนักบุญนักฤทธิ์

จนจากล่าวได้ว่าหนังสือ New Model English Thai Dictionary นี้เป็น
ผลงานที่เกิดจากมั่นสมองและแรงงานของนักไทยการเมือง พ.ศ. 2476 โดยแท้

ม.ร.ว.นิมิตรมงคล นวรัตน์ ได้เล่าเรื่องการทำ "ปีทานุกรมลังกฤษ-ไทย" ในคุก
ไว้ในหนังสือ "ชีวิตแห่งการบูรณะครั้ง" ไว้ดังนี้

"ผู้อ่านคงทราบแล้วว่า สอ เศรษฐบุตร ได้ทำปีทานุกรมแบบใหม่ อังกฤษเป็นไทย
ของเขายังคงและอาจทราบด้วยว่าข้าพเจ้ามีส่วนช่วยเหลือร่วมมือกับคนอื่น ๆ อีกหลายคน ในการ
คัดลอกตรวจสอบต้นฉบับและตรวจปรับปรุง การทำปีทานุกรมขนาดใหญ่เป็นงานหนัก และเมื่อทำในคุก
ก็เพิ่มความหนักใจเข้าไปอีกด้วย ประการแรก ต้องลองเอาเครื่องเขียนและตำราต่าง ๆ เข้า
มาในเรือนจำให้ได้เพียงพอแก่การใช้สอย ประการสอง เราต้องต่อไฟฟ้าใช้และอยากเก็บไฟฟ้า
ซึ่งห้องอย่างรวดเร็วเมื่อได้ยินเสียงพนักงานมาตรวจ ประการที่สาม เราต้องหาที่ซ่อนถาวร
สำหรับไฟฟ้าและตำราของ我们在โอกาสที่มีการตรวจค้น ซึ่งห้องนี้จำเป็นที่ข้าพเจ้าต้องปีนผาห้อง
ขึ้นไปเจาะเพดานเป็นช่องสำหรับเก็บสิ่งของต้องห้าม ประการที่สี่ เราต้องลักลอบเอาต้นฉบับที่
เขียนแล้วส่งออกมาระบบพิมพ์ รวมทั้งการติดต่อเกี่ยวกับการพิมพ์"

7. ผู้นำอินเดีย (หลวงวิจิตรวาทการ ได้เขียน "บันทึกในทីកុមច៉ាង" เกี่ยวกับเกล็ดชีวิต
ของผู้นำอินเดีย ไว้ดังนี้)

7.1 มหาتمคานธี

นิกถึงชีวิตของมหาتمคานธี ซึ่งติดคุกไม่น้อยกว่า 5 ครั้ง และขอบคุณมาก
 เพราะคุกเป็นที่แห่งเดียวที่มหาtmคานธีสามารถจะมีชีวิตอยู่ในความสงบสังคมไม่มีผู้ใดรบกวนทุกคราว
 ที่ผู้พากษาอ่านคำตัดสินจำคุก มหาtmคานธีจะลุกขึ้นขอบใจผู้พากษาแล้วกี้เดินเข้าคุกอย่างคือดีใจ

ครั้งหนึ่งศาลตัดสินจำคุก 7 ปี พอถูกจำคุกไปได้เพียง 2 ปี รัฐบาลอังกฤษกี้
 ตั้งข้อหาเสนอว่า ยินดีจะปล่อยมหาtmคานธีออกจากคุก แต่ท่านมหาtmคานธีจะต้องสัญญาว่า
 จะไม่เกี่ยวข้องกับการเมืองอีก 7 ปี คือเท่ากับเวลาที่เขายกโทษให้ แต่มหาtmคานธีมักจะพูดกับ
 พวกรักษาดูแลว่า "แล้วฉันจะกลับมาใหม่"

7.2 เยาวาหารลเนห์รู

เยาวาหารลเนห์รู เป็นรัฐบุรุษยิ่งใหญ่ที่สองรองจากมหาตมานะ ครั้งหนึ่งติดคุก 9 ปี ใช้เวลาว่างในคุกเขียน "ประวัติศาสตร์สาภล" จนจบ แต่ไม่ได้เขียนเป็นเล่ม เป็นคำรา หากเขียนเป็นจดหมายถึงลูกสาว อินทิรา คำนี้ "เจ้าเรื่องประวัติศาสตร์ตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน เขียนติดต่อ กันอยู่ถึง 9 ปี ลูกสาวอ่านตั้งแต่เล็กจนโตก็เป็นสาว"

7.3 สุภาษณ์จันทร์โภส

สุภาษณ์จันทร์โภส เป็นหัวหน้าอินเดียอิสระ ครั้งหนึ่งหลวงวิจิตรวาทการ เขายังกล่าว "แต่งงานหรือยัง? เขาตอบว่า "ไม่มีเวลา เพราะมัวไปติดคุกเสีย" สุภาษณ์จันทร์โภส แก่กว่าหลวงวิจิตรฯ 1 ปี เวลาคุยกันถึงเรื่องนี้ เขายังอายุ 45 ปี อยู่ในคุกเสีย 16 ปี สุภาษณ์จันทร์โภส เป็นนักการเมืองอินเดียผู้ยิ่งใหญ่คนหนึ่ง แม้จะตายไปแล้ว ก็เชื่อว่าชาวอินเดียคงจะระลึกถึงเขาอยู่มาก

8. สค ภูรุมโรหิต

"สค ภูรุมโรหิต" นักคิด-นักประพันธ์ชื่อดัง ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับเรื่องชีวิต เขียนเป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ หลวงสารานุประพันธ์ เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2497 ไว้ดังนี้

"มีสิ่งหนึ่งที่เราหนีไม่พ้น - สิ่งนั้นคือชีวิต
 - ยังมีอีกสิ่งหนึ่งที่เราหนีไม่พ้น สิ่งนี้คือความตาย
 - ชีวิตเป็นเส้นทางสืบสานหนึ่งที่ทอดไปตามบัญชาของพระมหัลิขิต ทางเส้นนี้อาจราบรื่น ชุ่มชื้น คดหรือตรง สุดแท้แต่ "กฎแห่งกรรม" แต่สุดท้ายทางของทางเส้นนี้จะเป็นอื่นไปไม่ได้ นอกจากความตาย

ความตายเป็นคอมโตรรมที่ครองจักรวาล ความตายมิใช่สิ่งที่น่ากลัวหรือน่าเกลียด ความตายเป็นเพียงการพักผ่อนของวิญญาณที่เหน็ดเหนื่อย หรือมีฉันนั้นก็เป็นประกายแรกของนิพพาน ในช่วงชีวิตหนึ่ง มนุษย์เกือบทุกคน ได้ใช้เวลาให้หมดไปในกองกิเลส ธรรมชาติได้จุติให้ชีวิตขึ้นและผสมชีวิตไว้กับธาตุแห่งความเห็นแก่ตัว

ความเห็นแก่ตัวเป็นอัตถุสัมคัญที่ทำให้ชีวิตความคิดนรนและอยู่รอด ถ้าไม่มีความเห็นแก่ตัว โลกคงปราศจากชีวิตเสียนานแล้ว เพราะชาติมนุษย์ก็คงจะไม่สืบพันธุ์มาได้จนถึงเท่าทุกวันนี้

แต่- ความเห็นแก่ตัวของมนุษย์เป็นดาน 2 คむ

- คุณหนึ่งมีคุณ คือทำให้ชาติมนุษย์อยู่รอด

- อีกคุณหนึ่งมีโทษ คือทำให้ชาติมนุษย์ต้องวุ่นวายและอาจจะตับศูนย์หรือเสื่อมไป

ความเห็นแก่ตัว ทำให้คนคิดนรนต่อสู้เพื่อจะรอดชีวิตอยู่ แต่การต่อสู้ไม่มีกติกา แม้บ้านเมืองจะมีภัยหมาย และมีคุกคาระง ตลอดจนมีดานเพชฌฆาตก็ยังไม่เคยมีสมัยใดที่การต่อสู้เพื่อการอยู่รอดคนได้มีกติกา และความเป็นธรรม

การเอาเปรียบ การคดโกง การกดซี่ การขุดร่อง ยังคงมีอยู่ในกระบวนการต่อสู้ ลิงเหล่านี้เป็นความกดดันให้มีการต่อตะกัน เป็นกริยาที่มีปฏิกริยาโตต่อ กันอยู่ไม่ทันสุด กริยาและปฏิกริยาเหล่านี้คือทุกข์- คือความวุ่นวาย

ชีวิตนี้คือทุกข์ นั้นไม่ใช่ปัญหาแล้ว เพราะเป็นความจริงแล้ว

ทุกชนิดเรานี้ไม่พ้น แต่เราไม่เห็นสิ่งที่เรานี้ไม่พ้น

แต่การที่เรานี้ไม่พ้นนั้น เราจะนั่งอยู่เฉย ๆ หรือเราจะทำอย่างไร?

ตอบว่า "เราจะไม่ปล่อยให้ทุกข์ทวีมากขึ้น แต่เราจะทำให้ทุกข์น้อยลง จนกระทั่งหมดสิ้น"

"เราจะทำให้ทุกข์น้อยลง จนกระทั่งหมดสิ้น เรายังทำอย่างไร?

ตอบว่า "ก่อนอื่น พึงเข้าใจว่า การเกิดของชีวิต คือปฏิกริยาของกรรม กฎแห่งกรรมทำให้ชีวิตเกิด

เพื่ออะไรหรือ?

เพื่อใช้หนี้กรรมเก่า กรรมเปรียบเสมือนน้ำมัน ชีวิตเปรียบเหมือนไฟ เมื่อน้ำมันยังมีอยู่ ชีวิตก็ยังลุกโพลงอยู่ แต่ความดายมีได้หมายความว่า ชีวิตได้หมดลงแล้ว ชีวิตยังมีหนี้กรรมจะต้องใช้ ไม่ได้หมดลงที่ความดาย

ความดายเป็นเพียงการพักผ่อนชั่วระยะหนึ่งเท่านั้น หรือจะพูดอีกนัยหนึ่งก็พูดได้ว่า "ความดายเป็นเพียงการเปลี่ยนเวลาใหม่ที่ชีวิตจะต้องขึ้นไปใช้หนี้ต่อไป จนกว่าหนี้จะหมด และ

เมื่อหันมดแล้ว ชีวิตจะหายไปจากจักรวาลนั่นไม่มีจุดจบ (infinity) และนั่นคือนิพพาน

ก็หนึ่งกรรมนั้นจะใช้ให้มดสิ้นได้อย่างไร?

ตอบ หนึ่งกรรมจะใช้หมดด้วยการไม่สร้างหนี้ใหม่ให้เกิดขึ้นอีก - หนึ่งคือความทุกข์ทุกนี้จะน้อยลง เสมอด้วยการเกิดของชีวิตที่ไม่สร้างหนึ่งกรรมเพิ่มเติม ทุกย่อมมีอยู่แล้วก็จะเหมือนน้ำในตุ่ม ถ้าเราพยายามตักออกอยู่เรื่อยๆ ไม่พยายามเติมเข้าไปอีก วันหนึ่งน้ำในตุ่มก็จะหมดนี้คือความจริง นี้คือสัจธรรมของชีวิต

แต่ทุกวันนี้ มนุษย์เกือบทุกคนไม่จำเป็นที่จะใช้หนี้เก่าเท่านั้น เขายังได้สร้างหนี้ใหม่ให้เกิดขึ้นด้วย เพราะฉะนั้นชีวิตของเขาก็จึงเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในวงกลมของ "วัฏฐสงสาร" ไม่มีวันจบ ไม่มีวันสิ้น

- นี้คือการพอกพูนทุกข์
- นี้คือการสืบสัมพันธ์ของกริยาภับปฏิกริยา
- นี้คือการเวียนว่ายตายเกิดที่ไม่มีจุดจบ

เพราะฉะนั้น ท่านผู้เป็นอริยชน จงตั้นเด็ด จงเห็นชีวิตเด็ด ชีวิตนี้คือทุกข์ ทุกข์คือหนี้เก่าของกรรม จงปลดหนี้เสีย ทางหนึ่งและทางเดียวคือ อย่าทำหนี้ใหม่ให้เกิดขึ้นอีก มันไม่ยากเกินไปสำหรับอารยชน

เพื่อความสันสุขของทุกข์ จงตั้นเด็ด จงเห็นชีวิตเด็ด

- อย่าหลอกตัวเองด้วยหน้ากาก และหัวโขน
- อย่าหลอกตัวเอง ด้วยลาภ ยศ สรรษฐิย์ ซึ่งเป็นเชือเพลิงของความทุกข์
- ชีวิตคือสิ่งที่เราหนีไม่พ้น แต่เราจะต่อสู้สิ่งที่เราหนีไม่พ้นนี้ให้สูญสิ้นไปในจักรวาลที่ไม่มีความสุดสิ้น

เราจะต่อสู้กับใคร?

ต่อสู้กับตัวเอง?

9. โอวาทของเจ้าคุณรัตน์ราชมานิต

9.1 สบายนิจ

ท่านเจ้าคุณรัตน์ราชมานิต (ธรรมวิทกุโภ ภิกขุ)

๙.๑ ให้หลักในการทำใจให้สบายนิเวศน์

คำว่า "ไม่สบายน" อย่าใช้ และอย่าให้มันในใจต่อไป Let it go, and get it out! ก่อนมันจะเกิดต้อง Let it go (ปล่อยให้มันผ่านไป) อย่ารับเอาความไม่สบายนิเวศ ถ้าเพลオไปมันแอบเข้ามาอยู่ในใจได้ พ่อรามีสติรู้สึกตัวว่า ความไม่สบายนิเวศ มาแอบอยู่ในใจ ต้อง Get it out (ขับมันออกไป) ทันที อย่าเลี้ยงเอาความไม่สบายนิเวศ ในใจมันจะเคยตัว ที่หลังจะเป็นคนอ่อนแอก ออดแอด ทำอะไรผิดพลาดนิด ๆ หน่อย ๆ ก็ไม่สบายนิเวศ

อันความไม่สบายนิเวศน์แหล่ง เป็นศัตรู เป็นมาร ทำให้ใจไม่สบายนิเวศ ประสาทสมอง ไม่ปกติ เป็นเหตุให้ร่างกายผิดปกติพ留意ไม่สงบไม่สบายนิเวศ ทำให้สมองหัวใจไม่ปลอดโปร่ง เป็น habit ความเคยชินที่ไม่ดี เป็นอุปสรรคกีดขวางสติปัญญาไม่ให้ปลอดโปร่งแล้วใส่ต้องฝึกแก้ไข ปรับปรุงจิตใจเสียใหม่ทั้งก่อนที่จะทำอะไรหรือกำลังกระทำอยู่และเมื่อกระทำเสร็จแล้ว

ต้องให้จิตใจแย่ชั่วนิรันดร์ เกิดปฏิปราโนทย์เป็นสุขสบายนิเวศ สงบ ให้เกิดกำลังกาย กำลังใจ Enjoy living มีชีวิตอยู่ด้วยความเบิกบาน สมองจึงจะเบิกบาน จะศึกษาเล่าเรียนกีดข้าไว้ใจได้ง่าย เมื่อนอกใจไม่ที่แย่มเบิกบานด้อนรับขยายน้ำค้างและอากาศ บริสุทธิ์ฉะนั้น"

๙.2 สุขอื่นยิ่งกว่าความสงบไม่มี

ท่านเจ้าคุณธรัตน์ราชมานิต ได้ยกพุทธภาษิตว่า "นคุณสุนติ ปริ สุข-สุขอื่น ยิ่งกว่าความสงบไม่มี" หมายความว่า "ความสุขอื่นมีอยู่ เช่นความสุขในการถูละคร ถูหนัง ใน การเข้าสังคม ในการมีคู่รัก คู่รอง หรือในการมีลูก-ยศ ได้รับความสุข สรรเสริญ และได้รับความสุขจากสิ่งเหล่านี้ก็สุจริงอยู่"

แต่ว่าสุขเหล่านี้มีทุกชีวันอยู่ทุกอย่าง ต้องพยายามแก้ไขปรับปรุงกันอยู่เสมอ ไม่เหมือนความสุขที่เกิดจากสันติ ความสงบซึ่งเป็นความสุขที่เยือกเย็นและไม่ขันด้วยความทุกษ และไม่ต้องแก้ไขปรับปรุงตกแต่งมาก

- เป็นความสุขที่ทำได้ง่าย ๆ
- เกิดกับกาย-ใจของเรานี้เอง

- อุญี่นีที่เปลี่ยน ๆ คนเดียวเกิดหรืออุญี่นิสิ่งแวดล้อมสังคมก็ทำได้ ถ้ารู้จักแยกใจหาสันติสุข กายนี้ก็เพียงสักแต่ละว่าอยู่ในที่รัศคนี้ด้วยสิ่งแวดล้อม ๆ เหล่านี้ไม่ยุ่งมาถึงใจ

แม้วลาก็เป็นหนึ่งมีทุกช่วงเวลาป่าวร้าวไปทั่วกาย แต่เรารู้จักทำใจก็ทำให้เกิดสันติสุขได้ ความเจ็บปวดนี้ก็ไม่สามารถจะทำให้ใจเดือดร้อนไปด้วย เมื่อใจสงบแล้ว กลับจะทำให้กายนั้นสงบหายทุกช่วงเวลาได้ด้วย และจะประสบสันติสุขซึ่งไม่มีสุขอื่นยิ่งไปกว่าสันติสุขนั้น พระพุทธเจ้าสอนให้ยึดเป็น ๓ ทาง คือ

1. สอนให้สงบกาย-วาจา ด้วยศรี

- ไม่ทำให้หูใจริดรอนอย่างหยาบที่เกิดจากทางกาย วาจา ก็จะเป็นเหตุให้เกิดสันติสุขทางกาย-วาจา เป็นประการต้น

2. สอนให้ฝึกหัดให้เกิดสันติสุข ทางใจ ด้วยสมารธ

- หัดใจไม่ให้คิดถึงเรื่องความก้ามหวัด-ความโกรธ-ความโลภ-ความหลง -ความกลัว-ความผึ้งช้ำ-รำคาญ-ความลังเลใจ ทำใจไม่ให้เด็คเดี่ยว ไม่เด็คขาด เมื่อละสิ่งเหล่านี้ได้ ก็เป็นเหตุให้ใจสงบ เป็นสันติสุขทางใจอีกประการหนึ่ง

3. สอนให้ฝึกหัดให้เกิดสันติสุขทางทิฐิ ความเห็นด้วยปัญญา โดยพิจารณาให้เห็นว่า สรรพสิ่งทั้งหลายไม่แน่นอน เป็นอนิจจัง ไม่เที่ยง คงทนอยู่ไม่ได้ต้องเสื่อมแปรปรวนกันไป เรียกว่า เป็นทุกข์

ไม่ยุ่งในอำนาจบังคับบัญชา อ่อนวน ขอร้องเร่งรัดให้เป็นไปตามความประสงค์ของใครได้ เรียกว่า อนัตตา เมื่อเราเห็นความเป็นจริงเช่นนี้ จะทำให้จิตใจของเราเข้มแข็งมั่นคง เด็คเดี่ยว ไม่หวั่นไหวไปตามเหตุการณ์ทั้งหลาย เพราะรู้เห็นความเป็นจริงด้วยปัญญาว่าสิ่งเหล่านั้นมันไม่แน่นอน"

เมื่อเป็นเช่นนี้จะเป็นเหตุให้ใจตั้งอยู่ในสันติสุขได้

9.3 ทำดีกิจวัตรพอ

ท่านเจ้าคุณรัตน์ราษฎรานนิต ได้ให้อวاهอีกข้อหนึ่งว่า "ทำดี-ดีกิจวัตร" "จะเลือกทำแต่กรรมที่ดี ๆ นะ" เตือนให้เตรียมตัวไว้ดำเนินชีวิตต่อไป เป็นตัวแทนคำอวยพรอย่างสูงสุดประกอบด้วยเหตุผล

เนื่องทำกรรมดีแล้ว ไม่ให้พรก็ต้องดี
เมื่อทำชั่วแล้วจะมาเสกสรรปันแต่ง
อยพรอย่างไรก็ไม่ได้
ทำชั่วเหมือนโคนหินลงน้ำ หินจะต้องจมทันที
ไม่มีผู้ใดเชิด จะมาเสกเป่าอยพรอ้อนวอนขอร้องให้หินลอยขึ้นมาได้
ทำกรรมชั่วต้องล้มลงปี้เสียราชี เกียรติคุณซื้อเสียง เหมือนก้อนหินหนักจมลง
ไปอยู่กับโคลนใต้น้ำ

ทำกรรมดีย่อมมีส่งาราศี มีเกียรติคุณซื้อเสียง มีเตือน心意พนันถือ ยกย่องบูชา
เพื่องพุ่งฟุ้งโลยน้ำ เมื่อน้ำมันลอย ถึงจะมีศัตรูหนุ่ร้ายใจเกลียดชังมุ่งร้าย อิจฉาริษยาแห่งค่า
ให้ลง ก็ไม่สามารถจะเป็นไปได้ กลับจะแพ้ภัยแก่ตัวเอง

ขอให้ดังใจล้าหาญ พยายามทำแต่กรรมดี ๆ โดยไม่มีความเกรงกลัวหวั่นไหว
ต่ออุปสรรคใด ๆ ทั้งสิ้น

ผู้ที่มีความเลื่อมใสในคุณพระรัตนตรัย
ผู้ที่มีโชคดี ผู้ที่มีความสุข และผู้มีความเจริญ prosper สำเร็สมีประสงค์ ก็
คือผู้ประกอบกรรมทำแต่ความดีอย่างเดียวเท่านั้นเอง

10. สิ่งที่ไม่พึงปรารถนา

"เพริมน" ได้เขียนบทเดือนใจไว้ในนิตยสาร "กะดึงทอง" สมัยที่คุณ "สาทิส อินทร-
คำแหง" เป็นบรรณาธิการว่า

"ภาษิตบทหนึ่งกล่าวว่า" เพชรนิลจินดา ถ้าไม่ขัดถู ก็ไม่ฉายแสงแวงวาลันได
มนุษย์ถ้าไม่ลำบากยากแค้นเสียบ้างก็ไม่ตีพร้อมบริบูรณ์ยั่นนั่น"

แท้จริงสิ่งที่เรียกว่า ความคับแค้นลำเค็ญ ความทุกข์ยากลำบาก ความเดือดร้อน
ผิดเครื่อง ความขัดสนจนยาก หรืออะไร ๆ ท่านองค์ล้าย ๆ กันนี้ ซึ่งเมื่อสรุปแล้วอาจเรียกว่า
"สิ่งอันไม่พึงปรารถนา" นั้น ทำให้ความชั่วร้ายอันใดไม่ แต่มนุษย์ก็พากันรังเกียจ เกลียดกลัว
และหลีกหนีกล้ายกับมันเป็นโรคติดต่อที่น่าขยะแขยงฉะนั้น

ถ้าเราอยู่ติดธรรมพอก็จะมองคุณนี่ในมุมกลับ เราจะพบว่า เจ้าสิ่งที่เรียกว่า "สิ่งอันไม่พึงปรารถนา" นั้นได้มีส่วนสร้างให้มนุษย์กล้ายเป็น "บุคคลสำคัญ" ของโลกมากเพียงใด ลองฟอลโลว์ ว่า

"ข้าพเจ้าจะได้รับประโยชน์อย่างยิ่ง จากการที่โคนแสงร้อนแห่งชีวิต แผลไฟอาเจน แห้งผาก อีกทั้งโคนพายุฝนแห่งชีวิตระหนำจนโซ่คุ่ม"

และจินตนาวีผู้นี้อีก เหมือนกันที่กล่าวไปลอบใจว่า

"สิ่งที่เรามองเห็นนี้ก็ว่าเป็น ที่ยั่นจุดหน้าศพ นั้นแหล่ะที่แท้จริงอาจจะเป็นดวงประทีป ของสวรรค์ได้"

คิดให้เล็กซึ่งจะเห็นได้ว่า ความทุกข์ยากลำเค็ญ ความคับแค้นขัดสน มักจะเป็นภาวะที่ช่วยให้คนเราได้รู้จักตัวเองถ่องแท้สุด เพราะว่าในยามนั้นเราปลดจากนัยยกอปั้นหงษ์หลาย ความมั่งมีศรีสุข มักจะกีดกันเรามิให้สำรวจตรวจสอบความประพฤติของคนเอง แต่ว่า ความทุกข์ยากคับแค้นจะซักจูงใจเราให้กระหนักสำนึกถึงภาวะที่แท้ของตน ความทุกข์ยากลำเค็ญ จะดึงเอาสมบัติ ๗ ที่มั่นคง เงี่ยบอยู่ในตัวเรายามสุขสบายออกมารำคาสั่นแดงตัว เค้นขัดขืน

บุคคลใดไม่เคยรู้จักราชชาติของความทุกข์ยากลำบาก ความคับแค้นลำเค็ญผู้นั้นย่อมไม่เคยรู้จักตนเองหรือรู้จักคุณสมบัติของตน

ความบางดวงอาจมองเห็นได้ จำกันบ่อเล็กในเมื่อมองไม่เห็นมันจากยอดภูเขาฉันได้ หลายลิงหลายบริการคนเรา ก็ได้เรียนรู้ความทุกข์ยากลำบาก ความคับแค้นลำเค็ญในเมื่อราwm มีศรีสุข ไม่เคยเหลียวแลคิดคำนึงถึงเลยฉันนั้น

ความทุกข์ยากลำเค็ญ เป็นอาการผู้น้ำบ่ำประโยชน์สุขมาสู่เรารอย่างยิ่ง เป็นครูบาอาจารย์ผู้เข้มงวดกวดขันต่อศิษย์ ความทุกข์ยากลำเค็ยสอนให้เรารู้จักรามณค่าของขอไร ๔ ในโลกนี้อย่างถูกต้อง และเจ้าความทุกข์ยากลำเค็ยมีแหล่ง เป็นหนทางสายแรกที่นำไปสู่ความจริง ก็คือเหมือนกับที่ว่า ความรุ่งเรืองสมบูรณ์หรือความมั่งมีศรีสุขเป็นครูที่ดีของคนเรา ทว่า ความคับแค้นขัดสนและความทุกข์ยากขาดแคลนนี้แหล่ง เป็นครูที่ร้ายกว่า เพราะว่าสมบัติย่อมขักนำ จิตใจให้ระเริงหลงตามสบายน แต่ว่าบ็ตจะช่วยผึ้งหัดจิตใจให้เข้มแข็งแก่ร่างก้าวขึ้น พลังแข็งแกร่ง ย่อมดีอกกันนิดมานาจากความคับแค้นขัดสน หาใช่จากความสุขราบรื่นไม่ จิตใจที่เคยพบทุกข์มาแล้ว

ย้อมเข้มแข็งกว่าจิตใจที่พบแต่ความสุขสบายนี่อยู่ไป และตราบใดที่เรายังไม่ได้ผ่านเข้าเทาหลอม
ครบันนี้เรา ก็ยังไม่รู้ว่าในจิตใจเรานี้มีกាយยะมากน้อยสักเท่าใด

คนที่ประสบความทุกข์ยากคับแค้นมากมายย่อมเปรียบเหมือนคนรู้ภาษาหลายภาษา เชา
สามารถเข้าใจครอ ๆ และครอ ๆ ก็เข้าใจเชาได้ตลอด

พลตรัตน์ ปรัชญาเมธิกริก แห่งต้นคริสต์ศตวรรษบันทึกข้อคิดเห็นไว้ว่า "ความมั่งคั่งรุ่ง
เรือง มิใช่ตัวซึ่งที่เที่ยงธรรม ความขัดสนยากแค้นต่างหากที่เป็นเครื่องวัตถุใจเพื่อนผู้ใดเม่นอน"

ความทุกข์ยากลำเคี้ยวเป็นประหนึ่งฝันแฝ้ดินอันอุดมด้วยบุญวิเศษ ณ ที่ซึ่งความอุดหนน
ความอ่อนน้อมถ่อมตน ความอุตสาหะพากเพียร และมีเกียรติ หยังรากลึกและแทรกกึ่งก้านงอกงาม
ความทุกข์ยากลำเคี้ยวจะขัดเกลาคุณสมบัติของคนเราให้สะอาดหมดดุดจเดียวกับการวนเวียนที่แยก
เมล็ดข้าวออกจากเปลือก

มีคำกล่าวเป็นคิดว่า "ถ้าอยู่นี่ต่อให้ห้ามเท่าใด ถ้าไม่ค่อยวิตรอนกิงใบออกเสียงบ้าง
ก็จะแทรกกึ่งก้านเกะกะเกินต้องการ จนพาให้ลำต้นอ่อนแอ และในที่สุดก็ไม่อกรซ่อ ออกผล

มนุษย์เรา ก็เข่นเดียวกันต่อให้ดิวเศษสักเท่าใด ถ้าไม่มีความคับแค้นลำเคี้ยวมากอยู่ดี
รองกิเลสนาบารกรรมออกเสียงบ้าง นานไปก็คงมีภาวะไม่ผิดชอบไร้กันถ้าอยู่นี่

ความทุกข์ยากเดือดร้อนทำให้จิตของ "สาวุชน" อ่อนโยนนุ่มนวลยิ่งขึ้น แต่กลับทำให้
จิตใจของ "ทรงชน" กระด้าง เหี่ยมเกรี้ยมหนักเข้า ดูจะเดียวกับความร้อนในเตาหลอมละลาย
หงค์คำให้อ่อนเหลว ขณะเดียวกันที่เผาดินเนื้ียวให้เข็งเกร่งไป

คุณเราเกิดมาไม่ได้ปรารถนาจะประสบความทุกข์ยากคับแค้น แต่ทั้ง ๆ ที่ไม่ปรารถนา
เจ้าความทุกข์ยากคับแค้นก็ตามมาตະครุตัวเอามาได้ในบางครั้ง ตั้งนี้ถ้าเราไม่ต้องการให้
มันมาเยือนเราเป็นข้าส่องก็จะเร่งฟังคำสั่งสอนของมันเสียตังแต่แรก

แท้จริงความทุกข์ยากลำเคี้ยวเข้ามาเยือนเรามิใช่ทำให้เราโอมนัส เศร้าโศก แต่ทำ
ให้เราค่อยมีสติยั่งยืน มิใช่เพื่อให้เราเจ็บช้ำน้ำใจ แต่เพื่อให้เราฉลาดขึ้น มิใช่เพื่อให้เราหลด
กลุ่มหัวแท้ แต่ให้เราชุมชื่นขึ้นคุณธรรมรีอันมีคิดให้ความฉ่ำชื่นแก่ทิว ไม่ใช่เพื่อทำให้เราสันເນື້ອ
ประดาตัว แต่เพื่อให้เราอุดมสมบูรณ์ขึ้น ดูจะเครื่องไถช่วยพลิกฟื้นฟื้นดินให้ชุ่ยงาม

จะระลึกว่า อะลเอเรียบไม่เคยสร้างนักเดินเรือผู้เชี่ยวชาญสามารถนัก ความเจริญ

รุ่งเรืองอันราบรื่นก็ไม่ก่อให้เกิดประโภชน์และความสุขได้แท้จริงฉันนั้น พยายุแห่งความลำบากยาก
แค้นช่วยเร่งเร้าคุณสมบัติของนายนาวาให้ตันตัวและปลูกปั้นความกล้าหาญ ความอุตสาหะ ความ
รอบคอบ ความชำนาญ และความอดทนของเข้าให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น คนเราจะมองเห็นที่พึงได้
ต่อเมื่อมีทักษ์หรืออภินัยหนึ่งความทุกข์ยากลำบากนั้นเหลือซึ่งให้เราเห็นที่พึง ดูจดังที่กรรณหนึ่ง
เคยกล่าวเบรียบเทียนไว้ว่า "ที่พึงของเราเบรียบเหมือนร่วงรังของนกในถุร้อน ตันไม่ไปหยุด
ผลิตออกออกซ์โซสะพัง รังนกซ่อนเร้นอยู่ห่างกลางสูมทุ่มพุ่มพุกนี้ แต่ในถุหnarabeipaiร่วงหล่น
รังนกนี้แลเห็นเด่นชัดอยู่ห่างกลางกิงก้านอันโกรนนเกรน"

ดังนั้น เมื่อเราประสบสิงอันไม่พึงประทานา ดังว่ามานี้ จะมากหรือหนักเพียงใด จง
อย่าท้อแท้ล้วง แล่ห์มดอลาลัยตายอยากเสียในเมื่อ "ชีวิตคือการต่อสู้" ยังเป็นถ้อยคำที่มีค่า
และมีความหมาย พยายุร้ายหรือมรธุมงคลไม่พัดกระหน่ำอยู่ชั่วนาคปี ความมืดของราตรี คงไม่
ครอบคลุมอยู่ตลอด 24 ชั่วโมงเป็นแน่แท้

วันนี้ เดือนนี้ ปีนี้ เราพบกับ "ลิงที่ไม่พึงประทานา" ได้ เทศไชน วันหน้า เดือนหน้า
ปีหน้า "เราจะพบสิงอันพึงประทานา" บ้างไม่ได้เล่านอกจากเราระวติของท่านยอด ฯ ดังนี้

11. บุริ索 ภิกขุ (Bruce Evans)

(จากหนังสือโลกทิพย์ ฉบับที่ 15 มกราคม 2532)

บุริ索 ภิกขุ เป็นพระภิกษุสัญชาติอสเตรเลีย มาเมืองไทยเลื่อมใสในพระพุทธ-
ศาสนา บวชเป็นพระภิกษุในสำนักของหลวงพ่อชา สุกุโห ตั้งจะเล่าประวัติของท่านยอด ฯ ดังนี้

บุริ索 ภิกขุ หรือ (Bruce Evans) เกิดที่เมืองเมลเบอร์น ประเทศออสเตรเลีย
บิดามารดาบัรัชการหั่งคู่ มีพี่น้อง 3 คน ฐานะทางครอบครัวอยู่ในเกณฑ์ดี หลังจากจบ
การศึกษาระดับมัธยมศึกษาแล้ว ก็เรียนในระดับอุดมศึกษา เกิดเบื้องจึงออกไปทำงานทำชิ้งขณะนั้น
อายุเพียง 17 ปี ทำงานที่บริษัท แล้วทำงานที่กรมรถไฟเป็นพนักงานขายตัว ลาออกจากไปเรียนคนตัว
อย่างจะรู้ทุก ฯ อย่างในชีวิต

อายุ 19 ปี เกิดความคิดอยาจจะไปห้องเที่ยวทั่วโลก แม้ใจหนึ่งจะขึ้นลาด แต่
ใจหนึ่งก็กลกว่า "ไปเด็กไปเด็กให้เห็นกับตาว่า คนเราเกิดมาทำไว้ เกิดมาภากมายขนาดนี้ เกิด
มาเพื่ออะไรกัน?"

¹นิตยสารกระถึงทอง, ฉบับ 39, เดือนธันวาคม 2499

ดังนั้น จึงออกนักประเทศเป็นครั้งแรก โดยไปแบบประยัดค คือโบกรถไปเรื่อยๆ ประเทศแรกคือ ประเทศสเปน มอร็อกโค เป็นห้องสองประเทศ เพราะมีต่อคนกินเหล้าและเบียดเบี้ยนกัน ในประเทศอังกฤษอยู่ได้นานหน่อย เพราะชนชาตินั้นมีจิตใจ นรรยาทและสังคมดี อยู่ที่อังกฤษนานถึง 4 เดือน ก็กลับคืนประเทศอสเตรเลีย

วัยรุ่นยุ่งจะมีลักษณะอย่างรู้อยากรู้อยากเห็นอย่างทดลองสิ่งต่างๆ โดยเฉพาะระยะนี้ห่านรู้ว่าตัวท่านเองเป็นสมือนแมลงเม่าบินเข้าหากองไฟ ที่เพ้มนร้อน โดยที่ห่านได้ดูยาเสพติดเสียงอมแงมคือ

- ติดกัญชา ทำให้อารมณ์พั่นเพือน จิตลืมความทุกข์ยาก สพแล้วคิดว่ามันสบายใจ แต่พอสร่างเมาก็ทุกข์อีกเหมือนเดิม

- ติดยา LSD ยานนี้คนพօเสพแล้ว มันกล่อมประสาท ทำลายประสาท ทำให้จิตวิปลาสไปเลย ยานนี้เป็นเม็ด ฤทธิ์ของยาทำให้จิตคลาดเคลื่อน ทำอะไรแพลง ๆ ผิดเพี้ยน ไม่กระตุกอย่าง ไม่เกรงกลัวอะไร ทำดี-ทำช้ำไม่รู้ วันหนึ่งกินยา LSD แล้ว หลบไปนอนในสวนสาธารณะในประเทศอังกฤษ สายตามองไปยังกลุ่มเมฆบนห้องฟ้า ก้อนเมฆนั้น像ทางกลุ่มนั้นเป็นพระพุทธอุปชนิดใหญ่ นึกในใจว่าเห็นที่จะได้ศึกษาพระพุทธศาสนาเป็นแน่แท้

ออกจากบ้านเกิดครั้งที่ 2 มาทางสายเอเชีย โดยผ่านมาทางกรีก ศรุก บริเตน ปากี-สถาน อินเดีย เนปาล แล้วประเทศไทย คราวนี้ออกจากบ้านพร้อมด้วยกีตาร์ตัวหนึ่ง พื้นฐานความรู้ทางพระพุทธศาสนามีมากนิยม เช่นที่เป็นภาษาอังกฤษ แต่ความสัมสัยเรื่อง "เกิดมาเพื่ออะไร มีอะไรสำคัญในชีวิตบ้าง ตายแล้วไปไหน? ยังคงมีอยู่มากเหมือนเดิม จากปากีสถานจนถึงอินเดีย นั่งสมาธิเรื่อยมาเมื่อมีโอกาส โดยวิธีアナบานัสสติ จนกระทั่งมาถึงประเทศไทยยังไงเข้าวัดไหน เพราะรู้ว่าตัวเป็นคนขี้ยา ตอนนั้นยังเสพ LSD และกัญชาอยู่ แล้วพกอยู่ในกระเป๋า ในประเทศไทย แล้วกลับไปประเทศอสเตรเลีย ซักชวนเพื่อน ๆ เช่นบันเป็นสถานที่ฝึกสมาธิทำให้บรรเทาการเสพยาเสพติดลงอย่างมาก สาเหตุที่ให้ลดการเสพยาเสพติดได้

1. สัม坚固ชอบเที่ยวม้าสูม กับบาร์ ในที่ลับ สามารถแก้ไขได้ด้วยการทำสมาธิ
2. สัม坚固ชอบดื่มเหล้าเมายา ทำลายสติสัมปชัญญะ ก็สามารถแก้ไขได้ด้วยสมาธิ
3. คนที่ติดกัญชา กินยา สูบกัญชา และติดยา LSD ก็เข่นกัน แก้ไขด้วยดังสัจจนาณวันเข้ากับบรรเทาและเลิกลงทะเบียน

ออกจากรอสเตรเลียครั้งที่ 3 ได้พับเพื่อนต่างชาติคนหนึ่งแนะนำให้ไปพับท่านพุทธทาส
ที่สวนโมกย์ ได้อยู่ที่สวนโมกย์ 4 วัน เที่นระเบียงของวัดห้ามสูบบุหรี่ ก็เลิกบุหรี่อย่างเด็ดขาด
แล้วเลิกสิ่งอื่น ๆ อีก เลิกเที่ยว เลิกดื่มสุรา เลิกสูบกัญชา และเลิกเสพยา LSD

แต่สิ่งที่เลิกไม่ได้คือการคุยชิพ ซึ่งรักมาก เพราะเสียงคือมาจากประเทศสเปน

แต่อยู่ในสำนักพุทธานนี้ได้พับกับพระภิกขุต่างประเทศท่านแนะนำว่าถ้าไม่ถูกจิตจะ^{จะ}
ไปยังสำนักหนองป่าพงหาหลวงพ่อชาาก็ได้ ดังนั้น จึงได้เดินทางไปธุระที่เวียงจันทน์ก่อน ไปพัก
ที่วัดป่า จังหวัดหนองคาย มีเด็กชายคนหนึ่งมาตีสนิห์ด้วยความติดตามไม่ว่าจะไปที่ไหน โดยขออาสา
สมัครหัวใจ เป็นไปให้ไปขอพักอยู่ที่วัดพระท่านทึกกว่ามาด้วยกัน จึงให้เด็กพักอยู่ด้วย คืนนั้นเด็กคน
นั้นขอมายกีตาร์คุยชิพไปเสียแล้ว

พอรู้ว่ากีตาร์หายตกใจ เพราะถือว่านั้นคือสิ่งสุดรักไปไหนติดตัวไปด้วย ตอนที่ 4 ไป
แจ้งความตำรวจนองคาย พุดกันไม่รู้เรื่องเลยคิดได้ เพราะได้ฟังว่า

- เราติดมัน (กีตาร์) เราเป็นทุกข์

- เราຍີດຂະໄວເກີດຫຼຸດໄປກີເປັນທຸກ

- เราต้องແບກໄປ ຫົວໄປ ເປັນກາວະຄລອດເວລາ

- ເມື່ອມັນອູ່ ລາຍກູ້ແຮງກ່າວໄນ້ໃໝ່ມັນຫຳຮຸດເສີມຫາຍ

- ເນື່ອກິຕາຣົມໜ້າຍໄປ ຈົດໃຈສ່ວນນີ້ກີສບາຍດີ ປລອດມົນຮົງ ຕັດກັງວລ ຜົ່ງທ່ານໄດ້ເລົ່າໜ້າ

หลวงพ่อชาฟังหลวงพ่อชาบอกว่า "ເຂອ ເຫວາະເຂາມາຍໂມກິຕາຣ"

เข้าได้รับหนังสือพระธรรมเทศนาของหลวงพ่อชา ซึ่งพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษ พอดีอ่าน
แล้วเกิดความพอใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพของวัดหนองป่าพง ไม่ว่าจะเป็นต้นไม้ล้านวัด
กระท่อมที่พักของพระ-ชี ตลอดจนทุกคนล้วนแต่มีระเบียบวินัย สะอาด ไม่มีไกรสนใจเข้าซึ่งเป็น
ຜົງ ไม่เหมือนวัดอื่น ๆ ที่เขาผ่านมาล้วนแต่คล າ ກົມາຄູຍດ້ວຍ แต่วัดนี้ไม่เห็นมีไกรสนใจຜົງ
ເນື້ອຄາມຈຶ່ງແຍ້ນ້ຳຂັ້ນພຸດ ທຸກຄົນມີກາງກິຈທຳໄປຄາມໜ້າທີ່ແລະສໍາຮົມ ກຣີຍາ ຈຶ່ງຄືວ່າ ທ່ານເຫັນ
ຕ້ອນນີ້ອອກຄືແນ່ງ ເຊຍເກີດຫຼາຍຫຼາຍຫຼາຍຫຼາຍ ມີພະຜົງມາເປັນລໍານີ້ໄຟ ແລະໄດ້ຮັບກາງໂກນພຸນໍ່
ທົ່ມຜ້າຂາວບຮູ້ທຳຄວາມເພີຍຮ (ພຣະທ່ານທຳຂະໄວກີທຳຄວາມ ເຊັ່ນນັ້ນສາມາດ ເດີຈົງກຣມ)

ເນື້ອທົດສອບຈົດພອສົມຄວາມເປັນເວລາ 2 ເດືອນແລ້ວຈຶ່ງປາຈເປັນສາມເດີຮ ເນື້ອອາຍຸ 23 ປີ

แล้วเมื่อรุ่งขึ้นอีกปีอ้าย 24 จึงได้บวชเป็นพระภิกษุ ชื่่งหลวงพ่อชา สุกหโท บวชให้แล้วให้อยาวย่า "บุริโส" บวชพราชา กว่า ๆ ก็สามารถท่องปಠาภิโมกข์ได้ และสำคัญได้อย่างรวดเร็ว
ขณะนี้ท่านบุริโสภิกขุ เป็นเจ้าอาวาสวัดป่านวนโพธิญาณ อันเป็นสาขาที่ 8 ของวัดหนองป่าพง อายุท่าน 36 ปี และ 13 พรษษา .

"วิสัยโลกโศกสุขทุกชั้นระ
ย่อมพบปะไปกว่าจะอาลัย"

พระภิกษุนี้

แนวคิดตอบบทที่ 6

1. บุคคลที่มัวเมาประมาทในชีวิต เอาแต่สุขสันติ หรือกำชับอยู่ด้วยกัน
ไม่เสริมสร้างคุณธรรมให้แก่ตัวเองนั้น เพราะอะไร? โดย
- เพราะขาดการพัฒนาชีวิต
2. คำว่า "โลกธรรม" คืออะไร?
- ธรรมชาติของโลก
3. "สื่อมลาก-ยศ, นิมطا, ทุกข์"อยู่ในโลกธรรมด้านใด
- ด้านขึ้นชื่น
4. "ได้ลาภ, ได้ยศ, สรรเสริญ, สุข" อยู่ในโลกธรรมด้านใด
- ด้านชื่นชม
5. สุภาษิตที่ว่า "ยามบุญนา加ไก่ กล้ายเป็นหงส์
ยามบุญลง หงส์เป็นกาน่าผูงน" เป็นเรื่องของอะไร?
- โลกธรรม
6. เทวทูต คืออะไร?
- ผู้แจ้งข่าวดี
7. "เทวทูต"มีจำนวนเท่าไร
- 5 อายุ
8. ขอ吟ใช่เทวทูต เด็กอ่อน, คนแก่, คนเจ็บ, คนต้องโทษ, คนตาย
- ไม่มี
9. จุดเด่นของทุลลubaสก็คืออะไร?
- ขอบนิมطا
10. คุณسو เศรษฐบุตร สร้างบทานุกรรมอังกฤษ-ไทย ในเรื่องจำได้ เพราะอะไร?
- ทำใจเหนือโลกธรรม